

DEVELOPING STUDENT'S CREATIVITY VIA ROMANIAN LANGUAGE AND LITERATURE

Elena Lucia Mara

Prof. PhD., Lucian Blaga University of Sibiu

Abstract: In the field of didactic creativity, the man from the chair has an important role. Each teacher wishes to prepare his students thoroughly, so he can tend to achieve exceptional lessons characterized by maximum efficiency. It is based on both its professional training and permanent improvement, and by solving in each lesson, practical problems of teaching-learning activity, active and exciting lessons, lessons in which students are stimulated to think, - develop imagination, develop their creative spirit. The creative behavior does not only appear in the lesson, it comprises three essential moments: conceiving the lesson, its actual development, evaluating the results obtained through its development. At the stage of conceiving his lesson, in addition to the training acquired in the school and the experience gained with the students, the teacher analyzes different opinions and ideas, variants of didactic strategies, taking into account the level of pupils' training and the potential of the class, of each pupil in part and it is decided on the didactic models he wants to follow. The teacher determines whether he can use: a well-known didactic model of general didactics without modification, a didactic model for making changes, a completely new didactic model.

Keywords: creativity, development, teacher, language, methods

“Fără creativitate nu există soluții la probleme, nu există o viziune a viitorului, nu există găsirea oportunităților și fructificarea lor, nu există alternative, nu există exprimarea ființei umane la întregul ei potențial.” Pera Novacovici. Progresul culturii și civilizației depinde în mod fundamental de procesul creator. Creativitatea reprezintă un proces deosebit de complex, fiind expresia organizării optime a unor factori de personalitate diferiți. Termenul de creativitate (creativity) a fost introdus de psihologul american Gordon.W.Allport, în 1937 și s-a impus, mai apoi, în literatura de specialitate prin numeroase studii și lucrări care i-au fost consacrate. Termenul de creativitate a fost cuprins în dicționarele de specialitate după anul 1950. Până atunci, manifestările de creativitate au fost evidențiate cu ajutorul unor termeni ca, inspirație, talent, supradotare, geniu, imaginație sau fantezie creatoare. Prin urmare, între anii 1960-1970 au loc numeroase studii privind creativitatea.

Datorită complexității extraordinare a acestui fenomen, dar și a diversității domeniilor în care se realizează creația, nu există o definiție clară a conceptului de creativitate. Ana Stoica Constantin afirmă că în prezent „conceptul de creativitate nu este clar definit, deși cumulează peste o sută de definiții” (1). Alexandru Roșca definește creativitatea în sens restrâns ca "activitate sau proces care duce la un produs caracterizat prin noutate sau originalitate și valoare pentru societate". (2) După Paul Popescu-Neveanu „creativitatea presupune o dispoziție generală a personalității spre nou, o anumită organizare (stilistică) a proceselor psihice în sistem de personalitate”. (3) Scopul studierii disciplinei Limba și literatura română în perioada școlărității obligatorii este acela de a forma progresiv un tânăr cu o cultură comunicatională și literară de bază, capabil să înțeleagă lumea din jurul său, să comunice și să interacționeze cu semenii exprimându-și gânduri, stări, sentimente, opinii etc., să fie sensibil la frumosul din natură și la cel creat de om, să-și utilizeze în mod eficient și creativ capacitățile proprii pentru rezolvarea unor probleme concrete în viața de zi cu zi, să poată continua în orice fază a existenței sale procesul de învățare(4). Pedagogul Ioan Cerghit susținea ideea că “metodologia didactică constituie un câmp larg de afirmare a creativității pedagogice, că ea rămâne în permanență deschisă la experiența zecilor de mii de cadre didactice al căror spirit de

inițiativă și originalitate oferă garanția unei infinite posibilități de exprimare proprie, de adecvare sau de găsire a unor soluții metodologice particularizate.” (5) Rolul cel mai important în depistarea, stimularea și finalizarea creativității îl ocupă școala. Astfel școala contemporană trebuie să fie centrată pe elev, oferindu-i posibilitatea de dezvoltare la maxim a capacităților și aptitudinilor creatoare prin procesul învățării. Cercetările în domeniul creativității au arătat că există interacțiune între creativitate, inteligență, randament școlar, conținutul învățământului și rezultatele învățării.

În domeniul creativității didactice un rol important îl are omul de la catedră. Fiecare învățător dorește să-și pregătească temeinic elevii, de aceea el poate să tindă spre realizarea unor lecții de excepție, caracterizate prin eficiență maximă. Acesta se bazează atât pe pregătirea sa profesională cât și pe o perfecționare permanentă, punându-și și rezolvând în fiecare lecție, probleme de realizare practică a activității de predare-învățare, lecții active și antrenante, lecții în care elevii sunt stimulați să gândească, să-și dezvolte imaginația, să-și dezvolte spiritul creative. Comportamentul creator nu apare numai la lecție, el cuprinde trei momente esențiale: conceperea lecției, desfășurarea ei propriu-zisă, evaluarea rezultatelor obținute prin desfășurarea ei. În etapa conceperii lecției sale, pe lângă pregătirea dobândită în școală și experiența acumulată cu elevii, învățătorul analizează diferite opinii și idei, variante de strategii didactice, ia în considerare nivelul de pregătire al elevilor și potențialul clasei, al fiecărui elev în parte și se decide asupra modelului didactic pe care vrea să-l urmeze. Învățătorul stabilește dacă poate folosi: un model didactic cunoscut din didactica generală fără modificări, un model didactic la care aduce modificări, un model didactic complet nou.

Astfel, învățătorul selecționează conținutul de informații, alege cele mai potrivite metode și procedee didactice, alege mijloace de învățământ și stabilește modalitatea de integrare în stuctura lecției. Etapa conceperii lecției este una foarte importantă pentru învățător fiindcă aici se manifestă cele mai importante atribute ale creativității. Aici își poate dovedi forța gândirii creatoare, a imaginației novatoare, nivelul pregătirii sale, dorința de a desfășura o activitate didactică creatoare. Vorbind de pregătirea învățătorului pentru lecție, Marian Bejat distingea “o muncă pregătitoare, care cuprinde experiența de viață și instrucția generală, una legată de experiența artistică, științifică sau tehnică de instrucție în specialitate și o muncă de pregătire specială, documentare, schițe, însemnări.” În domeniul comportamentului creativ, în ceea ce privește metodologia se pot alege cele mai potrivite metode și procedee în funcție de obiectivele propuse. Alegerea este impusă de elevi, de posibilitățile lor intelectuale, de experiența didactică pe care o avem. De aici rezultă și necesitatea cunoașterii elevilor cu care se lucrează, cunoaștere ce se înscrie ca element al comportamentului creator al învățătorului. În procesul învățării sunt angajați un număr de factori dintre care patru sunt hotărâtori: **învățătorul, conținutul informațional, elevul și tehnologia didactică.** În etapa desfășurării lecției comportamentul creator se află la întâlnirea forței inventivității și fanteziei sale cu inventivitatea, sensibilitatea, fantezia celor cu care colaborează în desfășurarea lecției: elevii. Acum se poate evidenția relația dintre învățător și elevi, care vor fi neaparat de colaborare, umanitate și înțelegere.

Etapa evaluării, în care învățătorul își face bilanțul realizărilor, poate afirma sau infirma strategia didactică, modelul didactic la care învățătorul s-a oprit. Trăsăturile esențiale ale activității creatoare sunt: noutatea, originalitatea, ingeniozitatea și valoarea teoretică sau practică. Necesitatea formării unor elevi creativi, independenți, capabili de a lua decizii decurge și din finalitățile învățământului primar formulate în Legea învățământului. După gradul de originalitate, Irving Taylor a identificat cinci tipuri de creativitate: **creativitatea expresivă** - este forma fundamentală a creativității care nu este condiționată de nici o aptitudine, se manifestă la toți oamenii și îndeosebi la copil fiind cel mai ușor de surprins în desenele copiilor. Caracteristicile principale ale acestui nivel al creativității sunt spontaneitatea și libertatea de exprimare. **Creativitatea productivă** este nivelul specific tehnicienilor pentru că presupune însușirea unor deprinderi care permit îmbunătățirea modalităților de exprimare a creației. Produsele nu sunt diferite de cele ale altor oameni, dar pentru persoana respectivă înseamnă noutate. Vom spune că este nivelul mediu, obișnuit al creativității umane. **Creativitatea inventivă** - este cea care se valorifică prin invenții și descoperiri și care pune în evidență capacitatea de a sesiza relații noi și

neobișnuite, căi noi de interpretare a unor realități cunoscute. Creatorul a descoperit sau elaborat ceva nou. Aceasta implică „perceperea unor relații noi și neobișnuite între părți care înainte erau separate”. **Creativitatea inovativă** - presupune înțelegerea profundă a principiilor fundamentale ale unui domeniu și apoi modificarea decisivă a abordării unui anumit fenomen. Vorbim în acest caz de inovații, care reprezintă aporturi semnificative și fundamentale într-un domeniu. **Creativitatea emergentă** - este nivelul suprem al creativității la care ajung foarte puțini indivizi și presupune descoperirea unui principiu, a unei idei care să revoluționeze un întreg domeniu al cunoașterii. Este cazul, de exemplu, a principiului evoluționist al lui Darwin sau a teoriei relativității a lui Einstein. Acest nivel este cel mai greu de înțeles și de explicat, iar cei ce ating acest nivel sunt calificați drept genii. Cercetătorii în domeniul creativității au avut în vedere cele trei dimensiuni complementare ale creativității: **potențialul creativ, procesul creativ și produsul creativ**. Mult timp s-a considerat creativitatea ca fiind un atribut al inteligenței. Din studiile și cercetările realizate până în prezent putem defini creativitatea drept o dispoziție generală a personalității spre nou. Din datele cumulate până acum rezulta două teze și anume: fiecare copil dispune de un potențial creativ; potențialul creativ poate fi stimulat, antrenat.

Pornind de aceste două premize se pot contura două planuri în care putem acționa pentru a stimula potențialul creativ al elevilor și anume: în primul rând climatul de lucru și în al doilea rând caracterul sarcinilor de lucru. Când vorbim despre climatul de lucru ne referim atât la desfășurarea orelor de curs în cadrul activităților școlare cât și ambianța mediului familial. Mulți părinți consideră activitatea școlară a copilului ca pe o obligație de a avea note bune (sau cele mai bune) nu ca pe o activitate de cunoaștere și satisfacție a cunoașterii. Mulți copii izbucnesc în plâns în momentul în care nu știu răspunsul la o întrebare de teamă de a nu fi certați și etichetați cu o notă rea. Alături de profesori și părinții au un rol foarte important în a dezvolta potențialul creativ al copilului. Astfel părinții, alături de profesori au obligația de a încuraja copilul să capete încredere în forțele proprii, să-și manifeste curiozitatea, spontaneitatea, să lucreze independent, să simtă bucuria activității și nu teama în caz de nereușită. Pe altă parte un rol foarte important îl are și climatul în care se desfășoară orele de curs cât și relația profesor-elev, atitudinea acestuia în clasă cât și în afara ei.

La orice nivel s-ar manifesta, creativitatea se exprimă printr-un produs final: o lucrare tehnică, un desen, o poezie, o expoziție. Produsele creativității pot fi caracterizate din punctul de vedere al noutății și valorii lor. Deoarece nici creativitatea nu are o definiție bine conturată, nici criteriile prin care putem defini un produs creativ nu sunt criterii de evaluare definitivă. Aceasta nu înseamnă că nu există criterii relevante prin care să putem deosebi activitatea creatoare de cea reproductivă. Criteriile cel mai des întâlnite prin care putem aprecia un produs creativ sunt: noutatea, unicitatea, originalitatea, valoarea, utilitatea socială. **Noutatea**-un produs este nou dacă nu este o simplă reproducere a unor produse realizate anterior. **Originalitatea**- capacitatea subiectului de a oferi răspunsuri neuzuale la problemele ridicate. Un produs original poate fi raportat fie la scara unei comunități, fie la scară individuală. **Unicitatea**- reprezintă modul unic de rezolvare a unei probleme. **Valoarea**-un produs este valoros dacă prin el se rezolvă o problemă importantă pentru cea ce crează sau pentru întreaga societate. **Utilitatea socială**- eficiența produselor și valoarea lor din punct de vedere social.

Produsul final este cea mai cunoscută formă de evaluare a creativității elevilor. Așadar, el trebuie să fie nou, original și de valoare pentru societate. Procesul creației nu poate fi analizat separat de personalitatea creativă. Este știut că personalitatea ne influențează comportamentul, aspirațiile, modurile în care ne organizăm. Implicit personalitatea influențează și manifestările creatoare. Persoanele creative posedă unele caracteristici care le deosebesc de persoanele mai puțin creative. Unii cercetători au întocmit o listă cu caracteristici tipice pentru persoane creative. În viziunea lor acestea ar fi: curajos în convingeri; curios, cercetător, intuitiv; independent în judecată; preocupat de sarcinile care i se dau; idealist, doritor să-și asume riscuri. Elevii creativi dau dovadă de îndrăzneală, de spirit de contrazicere, de libertate în manifestarea lor.

Alți cercetători consideră ca factor cheie în performanța creativă o singură trăsătură și anume: **motivația**. Fără motivație nu există punct de plecare în actul creativ. Motivația este cheia succesului în actul de predare-învățare atât pentru profesori cât și pentru elevi, devenind fundamentul pe care se construiește succesul educațional. Sarcina cea mai dificilă a cadrelor didactice este aceea de a dirija motivația elevilor spre activitățile de învățare. Astăzi, a motiva elevul pentru a învăța devine dezideratul principal al cadrelor didactice, al părinților și al comunității în general. Mulți cercetători acordă o importanță deosebită **atitudinii creatoare**, ca dimensiune a personalității creative. Creativitatea este o calitate care se dezvoltă în timp, prin exercițiu. Toți putem fi creativi, depinde doar de noi cum ne folosim de acest avantaj și mai ales cum valorificăm această calitate. Cele mai importante atitudini creative sunt: încredere în forțele proprii, curiozitatea, abordare constructivistă, optimism, curajul de a merge dincolo de certitudini.

Fiind o dimensiune atât de complexă, asupra individului acționează o serie de factori extrem de diverși atât ca natură cât și ca structură și valoare. Factorii creativității pot fi interni și externi, fiecare dintre ei având efecte stimulative sau inhibitive asupra creativității. **Factorii socio-educationali** sunt legați de nivelul educațional, de prezența sau absența influențelor educative ale familiei, procesului de învățământ, colectivelor de munca. Adeseori, pot apărea o serie de factori care pun piedici atât în calea dezvoltării creativității, cât și în ceea ce privește manifestarea ei pe diferite planuri. Apariția acestor factori de blocaj trebuie prevenită din timp sau aceștia trebuie înlăturați cât mai repede. **Blocaje culturale și sociale** se referă în primul rând la conformism, acea tendință a oamenilor de a purta și a gândi la fel. Cei cu idei neobișnuite sunt priviți cu suspiciune și chiar cu dezaprobare. **Blocaje emoționale**. Teama de a nu greși, teama de a nu fi ridicol, teama de a fi diferiți de ceilalți, timiditatea pot împiedica pe cineva să se exprime și să dezvolte un punct de vedere neobișnuit. Actul de creație este o muncă dificilă și de lungă durată, de aceea mulți se descurajează imediat. **Blocaje metodologice**. Ne confruntăm cu o rezistență la schimbare, o rigiditate a algoritmilor anteriori. De obicei, într-o problemă încercăm să folosim un algoritm, și deși nu pare potrivit, tindem a stăruie în loc să căutăm altceva. Școala nu trebuie să se limiteze doar la a transmite cunoștințe și a-l face pe elevi să evite eșecul școlar ci trebuie să-și asume rolul de a-i ajuta să-și descopere propriile aptitudini, propriile calități. Sistemul nostru de învățământ nu numai că nu încurajează, ci uneori chiar inhibă activitățile creatoare ale elevilor la clasă, prin cultivarea unui comportament stereotip.

În mediul școlar întâlnim factori inhibitori care țin de profesori, de elevi dar și de sistemul de învățământ. **Factori ce țin de profesori** - transmiterea în permanență a cunoștințelor de-a gata construite, accentul pus pe reproducere, lipsa de flexibilitate și de toleranță față de răspunsurile personale ale elevilor, într-o altă formă decât cea predată, considerându-se că elevul nu a învățat lecția; sancționarea curajului de a pune întrebări, accentul pe cantitate și nu pe calitate în furnizarea și reproducerea cunoștințelor din partea elevului, evitarea folosirii metodelor interactive de stimulare a creativității pentru a nu crea „dezordine” în clasă, instaurarea în clasă a unei atmosfere tensionate, stresante, mai ales atunci când se face recapitularea sau verificarea cunoștințelor. **Factori ce țin de elevi**: zestrea sa nativă, mediul stimulativ sau nestimulat din care provine, particularități de personalitate, tendința spre conformism, frica de ridicol, timiditate, lipsa încrederii în sine, lipsa de comunicare cu cei din jur, să fie motivați pentru a învăța. **Factori ce țin de sistemul de învățământ**: supraîncărcarea programei școlare, neclaritatea obiectivelor, manualele alternative ce propun modalități diferite de abordare a curriculumului, tehnologia didactică, tehnologia cunoașterii elevilor, sistemul de evaluare, subfinanțarea sistemului de învățământ.

Plecând de la ideea că orice copil poate fi creativ, consider creativitatea educabilă încă de la vârsta preșcolară în condițiile în care educatoarele sunt preocupate de crearea unui climat corespunzător activității, de realizarea de corelații interdisciplinare, realizând astfel că învățământul preșcolar este prima treaptă în acțiunea de formare a omului, având menirea de a-l forma sub aspect psiho-intelectual, socio-afectiv, făcându-i astfel trecerea mai ușoară spre activitățile de tip școlar. În perioada preșcolară, imaginația copilului începe să se antreneze în diverse activități creatoare prin intermediul cărora copilul își dezvoltă pentru prima dată aptitudinile. **Vârsta școlară mică** este

perioada ce se caracterizează printr-un potențial creativ ce trebuie valorificat, dezvoltat și stimulat. La această vârstă copilul este foarte receptiv, curios la tot ceea ce este nou dând dovadă de fantezie și imaginație. Aceste elemente trebuie puse în valoare prin diverse metode ce vor avea ca efect stimularea și dezvoltarea creativității. Creativitatea poate fi educabilă de la vârste foarte mici. Pentru a reuși educarea creativității trebuie să știm clar ce obiective să urmărim. Educarea creativității la copiii de toate vârstele, presupune atingerea următoarelor obiective cu caracter general: formarea unei atitudini pozitive față de progres, față de elementele de noutate și față de introducerea acestora în propriile acțiuni; pregătirea lor pentru a accepta noul ca un indiciu al progresului, al inovațiilor și al creativității umane; încurajarea manifestărilor elevilor caracterizate prin caracter și rezultate originale; formarea și dezvoltarea aptitudinilor și capacităților de a crea, de a regândi strategiile de lucru și de a le integra în sisteme dinamice, flexibile și eficiente; formarea și dezvoltarea capacităților creative, a capacităților de a realiza ceva nou: conexiuni, idei, teorii, modele ideale sau materiale, produse materiale etc.

În esență, profesorul este cel care trebuie să depună eforturi susținute pentru a forma și dezvolta comportamente creative la elevii cu care lucrează. El este cel care coordonează activitatea elevilor, având la îndemână o gamă largă de modalități și mijloace de stimulare și dezvoltare a procesului creativ. Prin învățarea creativă, profesorul nu urmărește neapărat a face din fiecare copil un geniu ci de a face din fiecare copil un participant activ la procesul de învățare, să devină coautor, alături de el, în propria formare. **Rolul cadrului didactic** este acela de a-l conduce pe elev în descoperirea adevărurilor despre lucruri și fenomene, de a pătrunde în sensurile multiple ale lucrurilor, de a-și pune întrebări suplimentare, de a încorpora date cunoscute în experiența proprie, ca apoi să știe să valorifice ceea ce a învățat.

Dacă ne punem întrebarea „De ce este necesară creativitatea?”, răspunsul este simplu: un individ creativ găsește imediat o rezolvare a problemei deci este o sursă de dezvoltare a societății, un factor de progres, iar o minte creativă, descoperită timpuriu, dezvoltată și stimulată pe calea creativității va însemna un câștig pentru viitorul comunității. Școala și factorii educaționali dețin un rol prioritar în depistarea, stimularea și dezvoltarea creativității elevilor. Dacă școala nu ține cont de inteligența, de particularitățile și abilitățile cu care aceștia pășesc pragul școlii, dacă nu valorifică și dezvoltă dozat și diferențiat aceste abilități într-un cadru bine organizat și strategic, elevii nu vor putea răzbate cu succes prin problemele școlii și nu vor face față unei societăți aflate în continuă schimbare. O importanță deosebită în acest proces de stimulare și dezvoltare a creativității o are procesul de evaluare. Fiind o activitate de autoreglare atât pentru elevi, cât și pentru profesori, evaluarea trebuie să susțină și să stimuleze activitatea de predare-învățare.

Limba este tezaurul cel mai prețios pe care îl moștenesc copiii de la părinți, depozitul cel mai sacru lăsat de generațiile trecute și care merită să fie păstrat cu sfințenie de generațiile care îl primesc. Limba română este limba oficială a statului român independent, iar însușirea ei corectă de către cetățeni, devine pe lângă o necesitate, o datorie patriotică. În toate planurile de învățământ limba română figurează pe primul loc, ca o recunoaștere a statutului ei de disciplină fundamentală de învățare și ca o disciplină integratoare. Între limbă și gândire există o strânsă legătură, deci învățarea și cultivarea limbii nu este doar un scop în sine, ci o modalitate de a asigura dezvoltarea armonioasă a individului, pregătirea lui pentru o viață economică, socială și culturală adecvată. Fără însușirea corespunzătoare a limbii române nu poate fi concepută evoluția viitoare a școlărilor, pregătirea lor corespunzătoare la celelalte obiecte de învățământ.

Unul din obiectivele fundamentale ale **studierii limbii române** este însușirea și aplicarea normelor de vorbire și scriere corectă a limbii române, folosirea corectă a vocabularului limbii literare, formarea omului în perspectiva integrării lui în societate. Disciplina Limba și literatura română deține rolul cel mai important în formarea personalității elevilor, în formarea unor deprinderi și abilități necesare învățării pe tot parcursul vieții. Ca limbă maternă, limba română se însușește spontan încă din primii ani de viață, în cadrul conviețuirii sociale, în relațiile dintre adulți și copii și chiar în relațiile dintre copii și copii. La vârsta de cinci-șase ani copilul stăpânește intuitiv regulile gramaticale, care îi asigură, în limitele vocabularului acumulat, posibilitatea de comunicare,

adică de a înțelege și a se face înțeles cu ajutorul limbajului. “O cerință a învățării este aceea de a se ține seama de calitatea sistemului lingvistic achiziționat de elevi înaintea școlarității. De la începutul școlarității este necesară abordarea limbii ca sistem, astfel studiul limbii materne trebuie să cuprindă în egală măsură cunoștințe și exerciții aplicative, care privesc deopotrivă corectitudinea exprimării și cultivarea lexicului.”

Ideile reformei învățământului din țara noastră se raportează la finalitățile de perspectivă ale sistemului de învățământ, la tendințele actuale și la criteriile internaționale general acceptate în domeniul reformei curriculare. Actualul curriculum al învățământului primar este împărțit în două cicluri curricular: ciclul achizițiilor fundamentale și ciclul de dezvoltare. **Ciclul achizițiilor fundamentale** cuprinde clasa pregătitoare și clasele I și a II a și are ca obiective majore acomodarea copilului la cerințele sistemului școlar și alfabetizarea inițială. “Alfabetizarea inițială este un concept modern și nu trebuie confundat cu învățarea alfabetului. Pentru realizarea lui, trebuie să urmărim patru direcții de acțiune, aflate în strânsă interdependență cum ar fi:

- asimilarea elementelor de bază ale principalelor limbaje convenționale: citit-scris, calcul aritmetic;

- stimularea copilului în vederea percepției, cunoașterii și stăpânirii mediului apropiat;

- stimularea potențialului creativ al copilului, a intuiției și a imaginației;

- formarea deprinderilor și a motivării pentru învățare, înțelegând ca o activitate permanentă și socială a copilului.”

Ciclul de dezvoltare are ca obiectiv major formarea capacităților de bază necesare pentru continuarea studiilor. Acest ciclu vizează dezvoltarea achizițiilor lingvistice, a competențelor de folosire a limbii române. Noul curriculum de Limba și literatura română stabilește ca obiectiv central al studiului acestei discipline în învățământul primar “dezvoltarea competențelor de comunicare orală și scrisă a copiilor, precum și familiarizarea acestora cu texte literare și nonliterare, semnificative din punct de vedere al vârstei de 6/7-10/11 ani. Se urmărește, totodată, structurarea la elevi a unui ansamblu de atitudini și motivații care vor încuraja și spijini ulterior studiul limbii și literaturii române.” Rolul profesorului de învățământ primar este hotărâtor în formarea personalității elevului. Conform notelor de prezentare a programelor de limba și literatura română, profesorul, în actul de predare -învățare trebuie să-și propună formarea unor elevi cu o cultură comunicatională și literară de bază, capabili să comunice și să interacționeze cu semenii, să-și utilizeze în mod eficient și creativ capacitățile proprii pentru rezolvarea unor probleme concrete din viața cotidiană. Una din cerințele majore ale învățământului modern este aceea a formării la elevi a deprinderilor de studiu individual, care să fructifice capacitatea de a gândi și acționa liber și creativ. Bunul mers al procesului de învățământ și rezultatele obținute depind de metodele utilizate. Modificările aduse în ultimul timp sistemului de învățământ au avut ca rezultat apariția unor noi metode dar și dezvoltarea celor deja existente. Metodele didactice reprezintă un ansamblu de procedee și mijloace integrate la nivelul unor acțiuni implicate în realizarea obiectivelor pedagogice. Etimologia cuvântului delimitează semnificația termenului: metodă, în limba greacă, înseamnă cale spre (odos = cale, metha = spre). În activitatea didactică metoda este o cale pe care profesorul o urmează pentru a-i face pe elevii săi să ajungă la realizarea sarcinilor precizate; este până la urmă calea pe care profesorul o parcurge pentru a da posibilitatea elevilor săi să găsească ei singuri, adeseori, calea proprie de urmat în procesul învățării.

Dacă în învățământul tradițional, principalele metode le constituie conversația, explicația, observația, expunerea, demonstrația, transmiterea de cunoștințe, metode centrate mai mult pe activitatea profesorului și având ca efect negativ pasivitatea elevilor, învățământul modern solicită aplicarea metodelor active și interactive, a căror utilizare impune participarea activă a elevilor, le dezvoltă gândirea critică, imaginația și creativitatea. Literatura de specialitate oferă o imagine clară asupra antitezei ce se formează între metodele tradiționale și cele moderne. Metodele tradiționale sunt acele metode utilizate în cadrul școlilor încă din cele mai vechi timpuri și au următoarele caracteristici: pun accentul mai mult pe însușirea cunoștințelor, elevul devenind astfel doar un receptor de informații; sunt centrate pe activitatea de predare a profesorului, elevul fiind văzut ca

un obiect al instruirii; sunt orientate, în principal, spre produsul final; au un caracter formal, sunt rigide și stimulează competiția; procesul de evaluare devine o simplă reproducere a cunoștințelor.

La polul opus, metodele moderne au următoarele caracteristici: sunt centrate pe activitatea de învățare a elevului, acesta devenind subiect al procesului educațional; implică elevii în actul didactic și formează capacitatea acestora de a emite opinii și aprecieri proprii asupra fenomenelor studiate; elevul nu mai este un receptor de informații ci devine un participant activ în procesul de educație; sunt centrate pe acțiune, pe învățarea prin descoperire; sunt flexibile, încurajează învățarea prin cooperare și capacitatea de autoevaluare la elevi; relația profesor-elev este democratică, bazată pe respect și colaborare, iar disciplina derivă din modul de organizare a lecției.

Un bun profesor trebuie să cunoască și să știe să utilizeze toate metodele compatibile cu materia pe care o predă, adaptându-le creator la obiectivele urmărite, la variatele stiluri și moduri proprii în care învață copiii și tinerii de astăzi.

BIBLIOGRAPHY

1. Stoica-Constantin Ana, *Creativitatea elevilor*, E.D.P București, 1983.
2. Roșca Alexandru, *Creativitatea generală și specifică*, București, Ed. Academiei, 1981.
3. Paul Popescu - Neveanu, P, Zlate M., Crețu, T. (redactori), *Psihologie școlară*, București, Universitatea din București, 1987.
4. xxx, *Curriculum Național. Programe școlare pentru învățământul primar* (Ministerul Educației Naționale, Consiliul Național pentru Curriculum, București, 1998).
5. Cerghit Ioan-*Metode de învățământ*, E.D.P. București, 1976.
6. Miron Ionescu, *Demersuri creative în predare și învățare*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2000.